

Артър Конан Дойл
Добре замислено

– Скъпи ми приятелю – каза ми веднъж Шерлок Холмс, като седяхме пред камината на жилището му на Бейкър стрийт, – животът е несравнимо по-чуден и разнообразен от това, което може да предположи човешкият ум. Ние не сме в състояние да си представим и една частца от всичко, което ни заобикаля и се случва ежеминутно. Ако можехме двамата с вас да излетим през прозореца, да преминем над големия град и тайно да повдигнем покривите на тези сгради, после да погледнем всичко, което става в тях, бихме видели толкова чудни неща, толкова странни съвпадения на обстоятелствата, такива планове и резултатите от тях, че всичките романи с тяхната условност и с предварително нагласения им край биха ни се сторили отегчителни и банални.

– Не съм съгласен с вас – отговорих аз. – Това, което ни се сервира по вестниците, е твърде вулгарно. Реализмът на полицейските отчети стига до крайност, а при това не можем да ги наречем интересни и изящни.

– За да се предизвика интерес в реалистичен дух е необходимо известно умение, нужен е внимателен подбор отбеляза Холмс. – Точно това липсва в съдебните отчети, вероятно защото в тях се обръща по-голямо внимание на формалната страна, а не на подробностите. Но аз твърдя, че те представляват същността от гледна точка на наблюдателя, на изследователя.

Усмяхнах се, поклащайки глава.

– Напълно ви разбирам – му казах аз. – На вас, като неофициален съветник, към който прибегват за помощ в заплетени дела жители от три континента, се случва да имате работа с наистина редки и чудни приключения. Но да вземем за пример – прибавих, като повдигнах от пода утринния вестник. – Ето първата статия, която ми попадна: „Жестокото отнасяне на мъж към жена му“. Изписана е половин колона, но аз предварително зная съдържанието и, Разбира се – друга жена, пиянство, побой, състрадателна сестра или хазайка. Най-бездарният писател не би замислил нищо по-просташко.

– Вие избрахте най-несполучливия пример за твърдението си – каза Холмс като взе вестника и го прегледа. – Това се отнася до развода на съпрузите Дъндс. Веднъж ми се случи да си изясня някои подробности по него. Съпругът е член на въздържателното дружество, не се е занимавал с друга жена, но бил свикнал след ядене да замерва жена си с изкуствените си зъби. Съгласете се, че това не може да хрумне в ума на всеки писател. Вземете си малко емфие, докторе, и се съгласете, че съм сполучил да обърна против вас собствения ви пример!

Той ми поднесе златна табакера с голям аметист на капака. Този предмет на разкоша представляваше такъв контраст с обстановката на жилището му и неговия скромнен вид, че аз не можах да не изразя учудването си.

– Аз съвсем забравих, че не съм се виждал с вас няколко седмици – каза той. – Табакерата получих в знак на благодарност от краля на Бохемия за случая с Айрийн Адлер.

– А пръстенът? – запитах, като гледах с възхищение великолепия брилянт, който светеше на пръста му.

– От холандската кралска фамилия. Този случай е толкова деликатен, че не бих могъл да го разкажа дори на вас, който бяхте така любезен да опишете някои от моите приключения.

– А в момента зает ли сте с някаква работа?

– Десетина-дванадесет, но нито една, която да представлява особен интерес. Разбирате ли – важни, но безинтересни. Убедил съм се отдавна, че именно в маловажните дела се крие широко поле за наблюдение и за анализ на причините и следствията, които представляват красотата на разследването. Колкото престъплението е по-голямо, толкова е по-просто, толкова мотивът е по-очевиден. В момента между моите дела няма нищо интересно, с изключение може би на един случай в Марсилия. Но ако не се лъжа, предстои ни да се запознаем с една от моите бъдещи клиентки.

Той стана от стола, приближи до прозореца и като вдигна завесите, започна да наблюдава скучната лондонска улица. Аз погледнах през рамото му и видях на отсрещната страна висока жена, с тежка кожа на шията и с шапка с големи червени пера, широка пола, модел „Херцогиня Девъншир“, наведена кокетно настрана. Изпод цялата тази украса тя поглеждаше смутено и тревожно към нашите прозорци, въртейки се ту на една, ту на друга страна, подръпвайки нервно копчетата на ръкавиците си. Внезапно, като плувец, който се хвърля – във водата, тя прекоси бързо улицата, след което чухме силен звън.

– Тези признаци са ми известни – рече Холмс, хвърляйки цигарата в огъня. – Колебанията – да влезе или не, винаги показват, че работата се отнася до любовна история. Нужен и е съвет, при това мисли, че въпросът е от много деликатно естество, за да го обсъжда с когото и да било. Но и тук може да има различия. Ако жената е сериозно оскърбена от мъжа, обикновеният признак е прекъснатото и нервно звънене. Сега предполагам само любовна история, от която госпожицата е съсипана или огорчена. Впрочем самата тя ще разреши съмненията ни.

На вратата се почука и момчето, което обслужваше Холмс, съобщи за пристигането на госпожица Мери Съдърланд, След момчето доплува и самата тя, като голям товарен параход след малък катер, Холмс я поздравя със свойствената му спокойна вежливост, затвори вратата, покани я да седне и я заразглежда с особения си пронизателен и в същото време привидно небрежен поглед.

– Не ви ли е трудно да пишете на машина с вашето късогледство? – запита той.

– Отначало много се измъчвах, но сега вече умея да улучвам буквите без да гледам – отговори тя.

Внезапно, като че ли разбрала смисъла на диалога, тя трепна и израз на уплаха и учудване се изписа по широкото и добродушно лице.

– Вероятно сте слушал за мен, господин Холмс, иначе как бихте могъл да познаете с какво се занимавам?

– Не обръщайте внимание на това – рече Холмс през смях, – нали моята работа се състои в това – да зная това, което другите и не подозират, че съм разбрал. В противен случай защо бихт те дошла при мен?

– Дойдох при вас, господине, защото разбрах, за вашите способности от госпожа Етьредж. Вие успяхте да откриете нейния мъж с такава бързина, и то при положение, че полицията и всички други го считаха за мъртъв, О, господин Холмс, ако бихте могъл да направите същото и за мен! Че съм богата, но имам доход до сто фунта годишно, освен това припечелвам допълнително от работата с пишещата машина. Бих дала всичко, за да разбера какво е станало с господин Хосмър Енджъл.

– Защо бързахте толкова, когато идвахте насам? – запита Холмс, като събра пръстите на ръцете си и се загледа в тавана.

По глуповатото лице на госпожица Мери Съдърланд отново се появи плах израз.

– Аз наистина излетях от къщи – промълви тя. – Разсърдих се на господин Уиндибанк – баща ми, затова, че гледа през пръсти на тази работа. Той не искаше да отиде нито в полицията, нито да ви занимава вас. И понеже твърде дълго се опитваше да ме убеждава, че не се е случило нищо особено, аз кипнах, облякох се и пристигнах направо при вас.

– Вероятно той не ви е баща, а пастрок, тъй като фамилните ви имена не се схождат? – запита Холмс.

– Да, наистина, той ми е пастрок, но аз го наричам баща, въпреки че е смешно. Та разликата ни е едва пет години и два месеца.

– А майка ви жива ли е?

– Разбира се! Жива и здрава. Лично аз не бях доволна, че тя се омъжи толкова скоро след – смъртта на баща ми и за толкова по-млад от нея мъж. Представяте ли си – петнадесет години по-млад! Баща ми търгуваше с олово в Тотнъм и след смъртта си остави добра клиентела, която майка ми продължи да обслужва с помощта на стария ни настойник господин Харди. Но господин Уиндибанк просто принуди майка ми да зареже търговията и да продаде предприятието. У този господин има някаква гордост – той не желаше да се занимава с този вид търговия. А сам той е посредник в търговията с вина. След продажбата те спечелиха четири хиляди и седемстотин фунта стерлинги, макар че баща ми сигурно би продал всичко на доста по-добра цена.

Мислех си, че този безсмислен и несвързан разговор ще омръзне на Холмс. Напротив, той слушаше с огромно внимание.

– Вашият доход от този капитал ли произтича? – запита Холмс.

– О, не! Моите доходи идват от наследството, което ми остави чичо ми Нед от Оуклънд. Той ми завеща две хиляди и петстотин фунта при 4,5% новозеландски облигации, от които аз получавам лихвите.

– Всичко, което ми разказахте, е много интересно – рече Холмс. – След като имате такъв доход и допълнително си докарвате още нещо, вие можете и да пътувате, и да живеете твърде добре. Аз мисля, че една жена, която живее самостоятелно, може да прекарва отлично и с шестдесет фунта годишно.

– Бих могла да прекарвам и с по-малко, господин Холмс. Но знаете ли, докато живея у дома ми е съвестно да не допринасям с нещо в общата прехрана. Не желая да бъда в тежест на близките си, затова те се ползват от моя доход. Това, разбира се, е само временно. Господин Уиндибанк получава всяко тримесечие моите лихви и ги предава на майка ми. Що се касае до мен, аз живея с припечеленото от пишещата машина. Плащат ми два пенса на страница. На ден мога да напиша петнадесет до двадесет страници.

– Вие ми обрисовахте отлично цялото си положение, Господинът, когото виждате тук, е мой другар. Можете да говорите всичко, каквото желаете така, както и пред мен, без нищо да ви смущава. Сега ви моля да ми разкажете за вашите отношения с господин Хосмър Енджъл.

Лицето на госпожица Съдърланд поруменя. Тя започна да скубе нервно ресните на дрехата си.

– Срещнах го за пръв път на бала на работниците и служителите на завода за газ – рече тя. – Докато баща ми беше жив, винаги ни пращаша билети и сега пак си спомниха за нас и ни поканиха. Господин

Уиндибанк не желаше да отидем на бала. Той изобщо не обича да излизаме. Сърдеше се дори и когато аз се готвех да отида на някой училищен празник. Но сега бях решила да отида непременно. Всъщност с какво право той ме ограничава в тези неща? Казваше, че не бива да общуваме с тези хора, които са били приятели на баща ми. След това измисли, че нямам дрехи за такъв празник, А аз имах в гардероби си съвсем нова, необличана червена рокля от плюш. Най-сетне, като видя, че нищо не помага, той замина по служба във Франция, а ние с майка ми, придружени от настойника ни господин Харди, отидохме на бала. Именно там се запознах с господин Хосмър Енджъл.

– Струва ми се, че господин Уиндибанк е останал много недоволен след завръщането си, когато е разбрал, че въпреки всичко, вие сте присуствувал на бала?

– Напротив, не се разсърди. Спомням си, че той се засмя и каза, че на жената не трябва да се забранява това, което си е наумила, защото тя все пак ще го изпълни.

– Разбирам. И на този бал вие срещнахте един джентълмен, който се казва господин Енджъл?

– Точно така. На другия ден той намина у нас, за да види дали сме се прибрали благополучно вкъщи. След това, по време на разходка, на два пъти се срещнахме. После се върна баща ми и господин Хосмър Енджъл повече не можеше да идва у дома.

– Не можеше?

– Искам да знаете, че баща ми не обича такива неща. Той не обича да ни посещават никакви гости. Казва, че жената трябва да се чувства щастлива в своя тесен семеен кръг. От своя страна, аз продължавам да твърдя пред майка си, че всяка жена трябва сама да си създаде такъв кръг. Нещо, което аз и досега не съм сторила.

– Господин Хосмър Енджъл не се ли опита да се срещне с вас?

– Баща ми трябваше след седмица да замине отново за Франция по работа и Хосмър ми писа, че за нас е по-добре и по-безопасно да не се срещаме до неговото заминаване, а през цялото време да си кореспондираме. Получавах от него писма всеки ден, и то сутрин, така, че баща ми нищо не подозираше за тази връзка.

– Вие дала ли сте му вече дума?

– Да, господин Холмс. Още след първата ни разходка. Хосмър – господин Енджъл, беше касиер в една кантора на улица Лидънхол.

– В коя кантора?

– Това не зная, господин Холмс.

- А къде живееше той?
- Спеше в кантората.
- И вие твърдите, че не знаете неговия адрес?
- Не! Зная само, че живееше на улица Лидънхол.
- В такъв случай как адресирахте писмата си?

– В пощенския клон на улица Лидънхол, до поискване. Той се страхуваше, че ако изпращам писмата си до него на адреса на кантората, колегите му ще започнат да го подиграват, че получава писма от жени. Предложих му да пиша писмата си на машина, така както ми пишеше самият той. Хосмър обаче не прие, защото както той сам казваше, между нас не трябва да стои някаква си машина. Ето само от тази дреболия можете да разберете колко много ме обичаше господин Енджъл.

– Това е много важно – отбеляза Холмс. – За мен отдавна е аксиома, че дреболиите са много по-важни, отколкото големите факти. Не можете ли да си припомните още някои такива малки нещица за господин Хосмър Енджъл?

– Той беше много скромен човек, господин Холмс. Беше свенлив. Предпочиташе да се разхожда с мен само вечер, за да не обръща вниманието на хората върху себе си. Много скромен и учтив млад човек. Дори гласът му беше тих. Казваше ми, че в детството си е боледувал често от гърло и оттогава до ден-днешен страда от това заболяване. Беше винаги добре облечен, чисто и скромно, а очите му бяха слаби, също както и моите, та носеше тъмни очила, за да се предпазва от слънцето.

– Добре. А какво се случи, когато вашият пастрок замина отново за Франция?

– Господин Хосмър Енджъл пак дойде у нас и ми предложи да се венчаем, преди да се е върнал баща ми. Предложението му беше много сериозно и той ме накара да се закълна в Библията, че ще му бъде вярна навеки. Майка ми каза, че той бил много искрен и всичко това говори за силата на неговата страст. Още от самото начало майка ми беше много добре разположена към него и го обичаше много повече от мен. После те двамата започнаха да ме убеждават да се венчаем същата неделя. Аз настоявах да изчакаме завръщането на баща ми. Може би е смешно да се мисли, че исках да взема разрешение за брака си от човек, няколко години по-голям от мен, но не желяех да върша нищо тайно. Ето защо аз написах писмо до баща ми в Бордо, в клона на дружеството, в което той работеше. За съжаление получих писмото си обратно в деня на сватбата ми.

- Значи господин Уиндибанк не е получил писмото?

– Да, господине, оказа се, че в деня на получаването на писмото баща ми е пътувал обратно за Англия.

– Каква нещастна случайност! И така вашето венчаване трябваше да се състои в петък?

– Да, господине. Трябваше да се венчеем съвсем скромно в петък, в църквата на Спасителя, а след това да направим закуска в хотел „Панкрас“ Хосмър пристигна у нас с купе и тъй като бях с майка си, ни настана двете в купето. Самият той се качи на файтон, който минаваше случайно по улицата. Пристигнахме в църквата първи, а след минута и файтонът. Очаквахме да излезе годеникът, но след като той се забави, кочишът слезе и погледна във файтона. Вътре нямаше никой! Файтонджията твърдеше, че го е видял да се качва във файтона и че лично е получил нареждане закъде да кара. Това се случи в този последен петък, господин Холмс, и оттогава нито съм чула, нито съм видяла господин Енджъл.

– Според мен към вас са се отнесли съвсем неприлично – рече Холмс.

– Грешите, господин Холмс. Хосмър не е такъв човек. Той е много мил и не би ме изоставил така. Цяла сутрин ми говореше да му бъде върна и дори и да се случи нещо съвсем непредвидено, което да ни раздели, аз не трябва да забравям, че съм му дала дума. Странен е такъв разговор в деня на сватбата, но след всичко, което стана, аз разбирам, че в това има някакъв смисъл.

– Да. Смисълът на този разговор е напълно ясен. Значи вие отдавате всичко на някакъв непредвиден обрат?

– Разбира се, господин Холмс. Аз мисля, че той е допускал някаква опасност, иначе нямаше да ми говори така. А после се е случило точно това, което Хосмър е предвиждал.

– Още един въпрос. Майка ви как погледна на всичко това?

– Много се разстрои и ми поръча никога вече да не говоря за това.

– А баща ви? Разказахте ли му всичко?

– Да, Той разсъждава също като мен, Той счита, че му се е случило нещо съвсем неочаквано и че ще научим нещо за Хосмър. „С каква цел – казва той – ще те отвежда господин Енджъл до църквата и там да те изостави? Ако беше взел пари или ако се беше оженил и прехвърлил на свое име парите, тогава случаят би бил ясен.“ Хосмър не би взел от мен и шилинг. Какво се е случило? Защо не ми писа? Полудявам от тези мисли и не мога да спя по дели нощи!

Тя извади от чантата си кърпа и като закри лицето си с нея, зарони

горчиви сълзи.

– Аз ще се занимая с вашия случай и считам, че скоро ще се доберем до резултат – каза Холмс като стана от мястото си. – Оставете всичко на мен и не се безпокойте. Главното е да изличите от паметта си господин Хосмър Енджъл, така както е изчезнал от живота ви.

– Значи вие считате, че аз повече няма да го видя?

– Страхувам се – да.

– В такъв случай, какво се е случило с него?

– Оставете на мен решението на тази загадка. Бих искал да имам подробно описание на господин Енджъл. Нямате ли негови писма?

– В събота дадох обява с описанието в „Кроникъл“ – отговори Мери Съдърланд. – Ето изрезката й четири писма до мен.

– Благодаря. Какъв е адресът ви?

– Площад Лайън Камбъруел 31.

– Доколкото разбрах, адресът на господин Енджъл ви е неизвестен. Къде се намира кантората на баща ви?

– Той работи при Уестхауз и Мърбанк на улица Фенчърч.

– Благодаря ви. Оставете тези книжа тук и ви моля хубаво да запомните моя съвет. Забравете цялата тази случка и нека тя да остане без всякакво значение в живота ви!

– Вие сте много добър, господин Холмс. Но аз не мога да сторя това. Ще остана вярна на Хосмър и ще го чакам да се върне.

Въпреки смешната шапка и недотам изразителното лице на нашата посетителка, в нейната наивна вяра имаше нещо съвсем благородно, поради което и двамата изпитахме неволно уважение към нея. Тя остави на масата връзката с писмата и обеща да дойде, след като я повикаме. Шерлок Холмс поседя известно време мълчалив, събрал краищата на пръстите си, изтегнал нозе и устремил поглед в тавана. След това взе старата глинена лула, която му служеше като добър съветник, и във въздуха се разпростряха гъсти облаци дим. Умореното му лице ту се появяваше, ту изчезваше през пушека.

– Твърде интересна персона за изучаване е тази наша госпожица – продума той. – Тя е много по-интересна от самия случай, който между впрочем принадлежи към най-обикновените. Подобни неща ще намерите в моя дневник от 1877 година в Андоувър. Нещо сходно се случи миналата година в Хага, Разбира се, тук има някои нови подробности, но на мене ми се струва, че по-интересно от всичко е госпожицата.

– Изглежда, че открихте в нея нещо интересно, което остана скрито за мен – казах аз.

– По-скоро незабелязано, Уотсън. Вие не сте знаел какво да гледате и затова не сте видял много неща. Признавам, че не можах да ви науча да разбирате огромното значение на ръкавите, ноктите, а също и какво могат да ни разкажат връзките на обувката. Все пак какво можете да изнесете на преден план от наблюдението си върху тази жена?

– Тя носеше сива шапка с голяма периферия в червеникавокеремиден цвят. Блузата и беше черна, обшита с черни мъниста. Роклята – в тъмнокафяво, гарнирана на врата и по ръкавите с червен плюш. Ръкавиците бяха сиви и скъсани на десния показалец. Обувките не разгледах. Обиците бяха малки, кръгли и златни. Изобщо личеше, че госпожицата е от по-заможните, проста и небрежна в обноските.

Шерлок Холмс запляска тихо с ръце и се разсмя.

– Честна дума, Уотсън, вие бележите успехи. Наистина пропуснахте най-важното, но пък показвате чудно познаване на цветовете. Не се доверявайте никога на общото впечатление, мили мой. Обръщайте внимание на подробностите. У жената аз разглеждам първо ръкавите; при мъжа е по-добре да се изследват коленете на панталоните. Както отбелязахте, ръкавите на роклята бяха обшити с плюш – материя, върху която остават отчетливи следи. Двойната гънка малко над китката, която се получава от облягането на масата, когато пишете на машина, ясно се забелязваше. Ръчната шевна машина също оставя такава следа, само че на лявата ръка. След това, като разгледах лицето и, видях от двете страни на носа следи от очила. Ето защо се осмелих да изкажа предположение за нейното късогледство и за писането на машина, нещо, което я учуди.

– И мен също.

– Освен това не сте забелязал, че беше с различни обувка. Едната беше с украшение отпред, а другата не, въпреки че цветът беше еднакъв, едната обувка беше закопчана на двете долни копчета, а другата – само на първото, третото и петото. Ето виждате ли – ако младата госпожица, общо взето прилично облечена, е излязла от къщи с различни обувки, и то недозакопчани, не е мъчно да се заключи, че много е бързала.

– По-нататък? – запитах аз, както винаги силно заинтригуван от наблюденията и изводите на моя приятел.

– Между другото забелязах, че преди да излезе, облечена вече, тя е писала нещо, вероятно записка. Правилно сте видял, че ръкавицата и е скъсана. Но аз съм сигурен, че пръстът и беше нацапан с мастило. Тя е бързала и е натопила перото много надълбоко. Вероятно това е станало

заранта, иначе петното не би личало толкова отчетливо. Всичко това е много любопитно, но и много просто, а аз трябва да пристъпя към работа. Прочетете ми, моля, описанието на Хосмър Енджъл.

Поднесох към светлината изрезката от вестника и започнах да чета:

„На четиринадесети сутринта изчезна господин Хосмър Енджъл. Ръст – около пет фута и седем дюйма. Телосложение здраво, бледо лице с черни, леко оредели на темето коси, гъсти черни бакенбарди и мустаци. Носи черни очила, леко фъфли. Последния път, когато е видян, е бил облечен с черно палто с копринена подплата, черна жилетка, сиви панталони и кафяви гети над обувката. Бил е със златна верижка. Знае се че работи в някаква кантора на Лидънхол стрийт. Всеки, който съобщи и т.н. и т.н.“

– Стига – рече Холмс. – Що се отнася до писмата, те са съвсем обикновени. От тях нищо не може да се разбере за господин Енджъл, освен че на едно място цитира Балзак. И при все това тук има нещо интересно, което ще ви поразя.

– И то е, че писмата са писани на машина – отбелязах аз.

– Не само писмата, но и подписът. Погледнете колко чисто отдолу е подписано: Хосмър Енджъл Поставена е дата и повече нищо. Написано е Лидънхол стрийт, но това е твърде неопределено. За мен този подпис има важно, решително значение.

– Какво именно?

– Скъпи Уотсън, нима не разбирате?

– Признавам, че не. Освен само, че той може да се отрече от подписа си пред съда, ако срещу него се заведе дело за нарушено обещание. Това е защото подписът не е саморъчен.

– Не в това се състои работата. Но сега аз ще напиша две писма: едното до търговската къща в Сити, другото до пастрока на госпожицата, господин Уиндибанк, за да го помоля да дойде у нас утре в шест часа. Право да ви кажа, предпочитам да се разправам с лица от мъжки пол. След като изпратим писмата, ние ще си почиваме и ще чакаме отговор, като в същото време ще се постараем да забравим за този случай.

Свикнал бях да се доверявам на чудните способности на Холмс, както и на поразителната му енергия. Бях убеден, че той има право да говори с огромна положителност за всички случаи, в които участва. Може би той вече е разбулил загадката? Само веднъж съм бил свидетел на неговата несполука в случая със снимката на Айрийн Адлер, но

затова пък като си спомня за останалите приключения, в които съм участвувал, имам чувството, че няма тайна, която моят приятел може да остави неразкрита.

Оставих го с черната му лула в устата, напълно уверен, че като дойде утре вечер при него, ще видя в ръцете му всички данни по откриването на изчезналия годеник на госпожица Мери Съдърланд.

Целия ден прекарах при един тежко болен. Беше близо шест часа, когато се освободих, наех един фойтон и се отправих към Бейкър стрийт, като се боях да не пропусна последното действие на драмата. Шерлок Холмс беше сам в стаята си, отпуснал дългото си мършащо тяло. Пред него имаше множество стъкленици и епруветки, а в стаята се носеше отвратителна миризма на солна киселина. Беше прекарал целия ден в любимите си химически опити.

– Е, какво открихте?

– Остатъци от бариев сулфат.

– Питам ви за тайната! – извиках аз.

– Така ли? Аз мислех, че ме питате за сместа, която изследвам. Що се касае до вчерашния случай, аз ви казах, че няма никаква тайна. Има само няколко интересни подробности. Жалко е само едно: струва ми се, че няма закон, по който можем да накараме този негодник да отговаря.

– Всъщност кой е той и защо е изоставил госпожица Съдърланд?

Едва бях задал въпроса си, а Холмс не бе отворил уста да ми отговори, в коридора се разнесоха тежки стъпки и на вратата се почука.

– Това е пастрокът на госпожицата, господин Джеймс Уиндибанк – рече Холмс. – Той ми отговори, че ще дойде в шест часа. Влезте!

Влезе човек със среден ръст, здраво телосложение, тридесетгодишен, гладко избръснат, с бледо лице, с меко угодническо държание и пронизателни сиви очи. Като хвърли изпитателен поглед към нас, той сложи лъскавия цилиндър на масичката, поклони се леко и седна на близкото кресло.

– Добър вечер, господин Уиндибанк – каза Холмс. – Струва ми се, че писмото, написано на машина, с известието, че ще ме посетите в шест часа, е изпратено от вас.

– Да, господине. Изглежда, че малко съм по-закъснял, но трябва да ви кажа, че не разполагам съвсем свободно с времето си. В същото време дълбоко съжалявам, че госпожица Съдърланд се е обърнала към вас с нейния случай. Смятам, че подобни интимни тайни не трябва да се изнасят извън семейния кръг. Тя е направила това против но на волята ми, но както сте забелязал, тя е нервна, впечатлителна и веднъж наумила си

нещо е трудно да се удържи да не го стори. Разбира се, вие нямате нищо общо с полицията и въпреки това неприятно ще бъде да се носят слухове от подобно семейно естество. В същото време това са излишни разности, тъй като вие естествено не можете да откриете този Хосмър Енджъл.

– Напротив – спокойно възрази Холмс, – аз съм напълно уверен, че ще успее да намеря този господин.

Господин Уиндибанк внезапно трепна и изпусна ръкавиците си.

– Приятно ми е да чуя това – промълви той.

– Любопитна подробност, господин Уиндибанк – каза Холмс. – Писмото на пишещата машина има същите особености, както и ръчно написаното. Не биха се намерили и две машини, освен ако не са съвсем нови които да пишат съвсем еднакво. Някои от буквите се износват по-бързо, на други пък се износват, да кажем, само от едната страна. Ето, обърнете внимание на вашето писмо, господин Уиндибанк: буквата „e“ излиза винаги неясно, а ако забелязвате, и в буквата „r“ има недостатък. Открих още четиринадесет особености, но тези най-много се хвърлят в очи.

– Всички писма в кантората ние пишем на машина, поради което тя се е износила малко – отговори нашият посетител, като гледаше Холмс с искрящите си очи.

– А сега ще ви покажа нещо наистина интересно, господин Уиндибанк – продължи Холмс – В недалечно бъдеще аз ще напиша малък труд върху пишещата машина и нейната роля в общия брой на престъпленията. Този въпрос аз разучавам много внимателно. Ето ви четири писма, които госпожицата ни предостави, написани от изчезналия годеник. Те всички са писани на машина. И във всичките буквите „e“ и „r“ са излезли неясни. Ако вземете лупата, ще откриете и останалите четиринадесет особености, за които ви споменах.

Нашият посетител скочи и взе цилиндъра си.

– Нямам никакво време за губене в подобни дреболии, господин Холмс – каза той. – Ако вие можете да заловите търсеното лице, моля, съобщете ми.

– Разбира се – рече Холмс и като пристъпи към вратата, я заключи. – Ето на, съобщавам ви, че лицето е заловено.

– Как така? Къде? – заозърта се изплашен господин Уиндибанк.

– Наистина не заслужава да се вълнувате толкова – любезно каза Холмс. – Няма никакъв начин да се отървете, господин Уиндибанк. Нещата са съвсем ясни и вие ми направихте лош комплимент, като

казахте, че никога няма да открия изчезналия годеник, Седнете, моля ви, да си поговорим.

Уиндибанк падна на стола. По и без това бледото му чело бяха избили ситни капки пот.

– За тази работа... не могат да ме осъдят – промълви той.

– Страхувам се, че в това отношение сте прав. Но между нас каза-но, Уиндибанк, никога в моя живот не ми се е случвало да имам работа с подобен род жестока, егоистична и безсърдечна измама. Сега ще ви разказвам как е станало всичко, а вие възразявайте, ако греша.

Уиндибанк седеше на стола с отпусната на гърдите глава и с вид на съсипан човек. Холмс простря крака към камината и като се изтегна в креслото с ръце в джобовете, заговори по-скоро на себе си, отколкото на нас.

– Оженил се господинът за съпруга, значително по-възрастна от него заради парите ѝ – започна той. – Можел е през всичкото време да раз-полага и с парите на дъщерята, докато живеят заедно. При тяхното иму-ществено положение това не е била малка сума. Следователно трябвало да се направи нещо, което да задържа дъщерята за дълъг период неомъ-жена. А тя е мило, добро момиче, с хубава външност и с тази неголяма зестра е можела в недалечно бъдеще да си намери съпруг. При това по-ложение родителите са щели да губят сто фунта годишно. Какво прави пастрокът, за да предотврати това? Отначало я държи постоянно въщи, забранява и да се движи с млади хора. Но скоро се убеждава, че това ня-ма да продължи дълго така. Момичето започнало да се противи, да нас-тоява на своите права и най-после решително заявява намерението си да отиде на предстоящия бал. Какво се ражда в ума на хитрия пастрок? Идея, която прави повече чест на мисълта му, отколкото на неговото сърце. В пълно съгласие със съпругата си той се предрешва, закрива проникателните си очи с черни очила, залепва си мустаци и гъсти ба-кенбарди, променя, звънливия си глас на тих шепот и разчитайки напъл-но на късогледството на момичето, му се представя като господин Хос-мър Енджъл, елиминирайки по този начин всички потенциални съперници.

– Отначало това беше направено на шега – измърмори нашият гост. – Ние никак не допускахме, че момичето ще се увлече толкова.

– Възможно е. И понеже госпожицата е била силно увлечена, а ней-ният пастрок бил заминал за Франция, мисълта за измама в резултат и на най-малката прилика била изключена. Ухажването ласкаело самолю-бието на момичето, а нескритият възторг на майката подсилвал

чувствата и към годеника. След това господин Хосмър Енджъл посетил и дома и. Младите хора се срещнали няколко пъти. Всичко се вършело с цел момичето да даде дума, т, е, да се предпази, за да не се увлече по друг. Но, съгласете се, тази измама е трябвало да се поддържа, а това не е било никак лесно. Както по отношение на честите пътувания до Франция, така и във връзка с предreshването и дегизирането. Търсен е бил такъв драматичен начин, който да отвлече за дълъг период девойката от мисълта за нова връзка с друг млад човек. Ето това е причината за поисканата клетва за вярност с ръка над Библията и споменаването за възможни случайности в деня на сватбата. Джеймс Уиндибанк е разчитал на добрия характер на Мери Съдърланд, а това е значело поне десет години тя да бъде вярна на клетвата, дадена на Хосмър Енджъл. Явно той не е можел да влезе с нея в църквата и е използвал стария изпитан трик – влязъл е през едната вратичка на каретата и е излязъл в движение през другата. В общи линии това е развитието на нещата, господин Уиндибанк!

Докато Холмс говореше, нашият посетител успя да се посъвземе малко. Сега той се изправи с хладна насмешка върху бледото си лице.

– Всичко това може да е било, а може и да не е било, господин Холмс – каза той. – Но щом сте толкова проникателен и всезнаещ, то би следвало да сте запознат със закона, а това значи, че в момента не аз го нарушавам, а вие. Вършите насилие над личността ми – държите ме заключен. Не ме пущате да си вървя!

– Това наистина е така – каза Холмс, като отключи вратата и широко я разтвори. – Но вие заслужавате действително голямо наказание. Ако госпожицата имаше брат или приятел, той добре би ви подредил. Дявол да го вземе – рече той, като видя отново израза на насмешка върху лицето на Уиндибанк. – Макар че това не е в кръга на длъжността ми, ще си направя удоволствието...

Той бързо тръгна към стената, на която висеше окачен голям камшик, но преди да смогне да го вземе, по стълбите се чу отчаян тропот от крака, трясък от затварянето на външната врата и през прозореца видяхме господин Уиндибанк да препуска по улицата с всички сили.

– Какъв мошеник! – засмя се Холмс, като седна отново в креслото. – От престъпление към престъпление. Този приятел непременно ще стигне до въжето. Случаят излезе интересен.

– Все още не мога да си обясня хода на вашите разсъждения – отбелязах аз.

– Ами вижте. Странното държане на Хосмър Енджъл. Забележете,

че той не се е срещнал нито веднъж с Уиндибанк; единият отива вкъщи в отсъствието на другия. Черните очила, странният глас, гъстите бакенбарди – всичко това говореше за предрешване. Всички мои подозрения се потвърдиха, когато видях подписа под писмото, написан с пишеща машина. Понеже госпожицата познава почерка на пастрока, той не е рискувал да се подпише саморъчно. Виждате, че всички тези факти, съчетани с други, по-маловажни, потвърждават моите подозрения.

– И все пак как проверихте тези факти?

– Ех, Уотсън. Това не беше никак трудно. Вече знаех търговската фирма, в която работи Уиндибанк. Като прочетох от обявата отличителните белези, аз отхвърлих тези, които мога да се преправят – черни очила, бакенбарди, глас и пр. След това помолих да ми отговорят дали при тях работи такъв комисионер на вина, който да отговаря на моето описание. Веднага получих отговор от фирмата Уестхауз и Мърбанк, че по изпратените от мен белези вероятно се касае за техния служи--тел Джеймс Уиндибанк. Това е всичко! Що се касае до самия него, той ми отговори с писмо, написано на същата машина (!), с което, както знаете, ме известяваше, че ще ме посети в предложението от мен час. Шрифтът показваше всички онези белези, с които ви запознах, когато той беше тук, и които съвпадаха с бележите от писмата на Хосмър Енджъл, Това е.

– А госпожица Съдърланд?

– Тя няма да повярва ни една дума от това, което ще и разкажа. Спомнете си старата персийска пословица:

„Тежко на този, който открадне рожбата на тигрицата.
Тежко на този, който открадне илюзията на жената.“

Хафиз е бил толкова умен, колкото и Хораций и също така добре е познавал хората.

КРАЙ

Arthur Conan Doyle
A Case of Identity, 1891

Сканиране, разпознаване и редакция: Борис Борисов, 2008

Публикация

Артър Конан Дойл
Приключенията на Шерлок Холмс

Приключения 1

Скандалът в Бохемия
Златният жених
Добре замислено
Жълтото лице
Кражбата на чертежите
Петте портокалови срънца

Издател: КФ „БИСЕРНА 91“
София, 1991

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7287>]